

HAFIZA YÜRÜYÜŞÜ EL KİTABI

Bu broşür Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından finanse edilmiş, “Anne Frank’ın Yaşam Öyküsü Üzerinden Temel Haklar ve Demokratik Değerler Öğretimi” projesi kapsamında basılmıştır. Kitapta yer alan yazı ve fikirler yazarların sorumluluğunda olup SEHAK ve destekçi kurumların fikirlerini yansıtmayabilir. İçeriğın tüm hakkı Sivil ve Ekolojik Haklar Derneği’ne aittir. Yayının tümü veya bazı bölümleri referans vermek kaydıyla kullanılabilir.

Proje Koordinasyon ve Yönetimi:

Sivil ve Ekolojik Haklar Derneği

Proje Paydaş Kurumları:

Anne Frank House

The International Association for Intercultural Education

İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları

Uygulama ve Araştırma Merkezi (SEÇBİR)

Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi Ađı (BoMoVu)

Bağımsız Araştırma, Bilgi ve İletişim Derneği (Babil)

Avlaremoz Platformu

Proje Koordinatörü:

F. Levent Şensever

Yazarlar:

F. Işıl Demirel

Özden Dönmez

Tasarım:

Gül Dönmez

İçindekiler

Giriş.	5
Hafıza Yürüyüşü Eğitimi İçin Ön Hazırlık	9
Ev Ödevi	10
Hafıza Yürüyüşü Eğitimi.	11
Eğitimin 1. Günü: Temel İçerik & Bilgi Aktarımı.	12
A) Teorik Dersler:	12
1) Hafıza Dersi:	12
Uygulama 1: Hafıza Nasıl Çalışır?.	13
2) Mekan Dersi	14
Uygulama 2: Mutlulukya	15
3) Mekanın Hafızası Dersi	17
Uygulama 3: Neyi Hatırlamak İstersin?.	18
B) Teknik Dersler	20
Nasıl Söyleşi Yapılır?	20
Video Çekimi Nasıl Yapılır?	21
Soru Nasıl Çıkartılır?.	22
1. Gün Bitmeden.	23
Eğitimin 2. Günü: Saha Çalışması & Film Çekimi.	23
Eğitimin 3. Günü: Video Editörlüğü & Montajlaması	26
Sonsöz & Teşekkür	28
Hafıza Yürüyüşü Katılımcılarından İzlenimler	29

GİRİŞ

Milliyetçilik, önyargılar, ayrımcılık ve ötekileştirme gibi pek çok konuda, bir mücadele adımı olarak çok-perspektifli ve eleştirel düşünmeyi teşvik etmek üzere kurgulanan Hafıza Yürüyüşü eğitimleri gerek Türkiye’de gerekse dünyada, son derece yaygın bir eğitim metodu olarak pek çok kurum tarafından uygulanmaktadır. Elinizdeki Hafıza Yürüyüşü El Kitabı, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenmekte ve SEHAK tarafından yürütülmekte olan “Anne Frank’ın Yaşam Öyküsü Üzerinden Temel Haklar ve Demokratik Değerler Öğretimi” projesi kapsamında gerçekleştirilmiş Hafıza Yürüyüşü eğitim metodunu paylaşmak amacıyla kaleme alınmıştır.

SEHAK, 2017 yılında merkezi Hollanda’da bulunan Anne Frank House ile işbirliği yaparak başladığı “Anne Frank’ın Hayat Öyküsü Üzerinden Temel Haklar ve Demokratik Değerlerin Öğretimi” projesi kapsamında, bir grup eğitmeni 2018 yılının Şubat ayında Berlin’de düzenlenen Hafıza Yürüyüşü eğitimine göndermiş, burada Anne Frank House tarafından uygulanan Hafıza Yürüyüşü metotlarını gözlemlmelerine ve Hafıza Yürüyüşü deneyimi edinmelerine fırsat sağlamıştır. Amadeu Antonio Foundation’ın ofisinde gerçekleşen ve Anne Frank House tarafından kurgulanan Hafıza Yürüyüşü Eğitimi metodunun paylaşıldığı bu etkinlik sonrasında Türkiye’den katılımcılar ile yürütülen çalışma toplantıları düzenlenmiştir. Bu toplantılar sırasında Anne Frank House tarafından geliştirilen Hafıza Yürüyüşü Eğitim metodunun anıt kavramına odaklı olması tartışmaya açılmış ve Türkiye’ye özgü problem ve tarih yaklaşımları ele alındıktan sonra metodun anıtlar yerine mekanlara odaklanmasına karar verilmiştir. Çalışma toplantılarının ardından SEHAK eğitmenleri tarafından kurgulanan ve Türkiye’ye uyarlanan bu eğitim metodu, tarihi olaylar ve bunların güncel sorunlarla ilişkilerine odaklanarak, eleştirel düşünceyi hedef olarak koyan, farkındalık yaratan, geçmişi anlamayı, öğrenmeyi ve daha da önemlisi diyalog ve tartışma fırsatlarının ortaya çıkabilmesine imkân sağlamayı amaçlar şeklinde tasarlanmıştır.

Türkiye gibi hatırlama kültürünün yazık ki son derece az olduğu ülkelerde Hafıza Yürüyüşleri ve hafıza çalışmaları hem tarih anlatımının dışında bırakılan ötekilerin, mağdurların ve sesi duyulmayanların tarihlerinin anlatılabilmesine hem de toplumsal hafıza ve kültürel miras konularında farkındalık yaratılmasına fırsat sağlamaktadır. SEHAK tarafından geliştirilen Hafıza

Yürüyüşü metodu, Türkiye’de beş ilde gerçekleştirilen eğitimlerde uygulanmış ve hatırlama kültürüne ve eleştirel tarih anlatımına sağladığı katkı bu deneyimlerde gözlenmiştir. 2018 ve 2019 yıllarında İstanbul, İzmir, Çanakkale, Mersin ve Edirne’de gerçekleştirilen Hafıza Yürüyüşü Eğitimleri sonucu elde edilen deneyim bu kitap ile özetlenmeye çalışılmıştır.

SEHAK tarafından kurgulanan Hafıza Yürüyüşü eğitimleri üç gün olarak planlanmıştır. Aynı zamanda bir film atölyesi gibi düşünülmesi gereken bu eğitim sonunda eğitim katılımcılar ele aldıkları konuları eleştirel bir bakış açısıyla düzenlenmiş filmlere dönükte ve eğitimin ana çıktısını ise bu filmler oluşturmaktadır. Anne Frazer House tarafından geliştirilen ve SEHAK tarafından Türkiye’ye uyarlanarak geliştirilen Hafıza Yürüyüşü metodu kavramsal eğitim, teorik eğitim, saha çalışması ve montaj çalışmasından oluşan kapsamlı bir çalışmayı içermektedir. Bu sebeple Hafıza Yürüyüşü Eğitimi El Kitabı’nda, Hafıza Yürüyüşü eğitimine dair 6 tür bilgi bulunmaktadır:

- Organizatörler için ön hazırlık
- Katılımcılar için ev ödevi
- Eğitim sırasında verilmesi gereken teorik bilgi
- Eğitim sırasında verilmesi gereken teknik bilgi
- Eğitim sırasında öğrenmeyi kolaylaştıran uygulamalar
- Organizatörlere deneyim aktarımı & öneriler

SEHAK tarafından organize edilen Hafıza Yürüyüşü Eğitimlerinde, kavramsal, teknik ve saha alanlarında eğitmenlerden oluşan geniş bir kadro görev almıştır. Eğitimlerin ilk gününde, F. Işıl Demirel tarih ve kavramsal eğitimleri, Ece Palaz teknik eğitimleri, Özden Dönmez kolaylaştırıcı uygulamaları yürütmüşlerdir. Bilgi aktarımının yanı sıra Hafıza Yürüyüşü Eğitimi metodunun ana ögesi olan saha çalışmasında ise daha önce eğitimlere katılmış ve deneyim kazanmış saha mentorları görev almıştır. Eğitimin ikinci gününü oluşturan saha çalışmalarında, Berlin eğitimine katılarak deneyim kazanan Gül Dönmez, Zin Demir Haligua, Eli Haligua, İstanbul eğitimine katılarak deneyim kazanan Zilan Kazıcı ve SEHAK gönüllüsü olarak eğitimlere katılmış ve deneyim kazanmış M. Alkım Bayraktar düzenlenen eğitimlerde saha mentorları olarak

görev almış, Hafıza Yürüyüşü filmlerinin ortaya çıkmasına katkı sağlamışlardır. İlk gün verdiği eğitimin yanı sıra eğitimlerin üçüncü gününde de montaj eğitimi ve video editörlüğünü üstlenerek filmlerin son halini ortaya çıkaran yönetmen ise Ece Palaz'dır. Hafıza Yürüyüşü Eğitimi metodu içinde kolaylaştırıcı uygulama olarak açıklanan "Mutlulukya", SEHAK yine proje kapsamında Türkiye'de Holokost eğitimi için üretilmiş modüllerinden biri olarak Laden Yurttagüler ve Belin Benezra Yensarfati tarafından hazırlanmıştır.

Son olarak Hafıza Yürüyüşü Eğitimi El Kitabı, tarihe farklı bakabilmek, tarihsel mirası kucaklayabilmek, üzerinde yaşadığımız coğrafyanın unutulmuşlarına, hatırlatılmayanlarına, anlatılmayanlarına ses vermek ve hafızayı tartışmaya açarak eleştirel düşüncüyü teşvik etmek amacıyla ortaya çıkmış deneyimi, tarihe ve içinde yaşadığı mekanlara farklı bakabilmeyi arzu eden herkesin kendi deneyimlerini yaşayabilmelerini kolaylaştırmak amacıyla kaleme alınmıştır. Deneyimlerimizin, sizlerin hafıza yürüyüşlerine kılavuzluk etmesini ve kolaylaştırıcı olmasını diler, hafıza yürüyüşlerinizin hem siz organizatörler hem de sizlerle bu keşif yolculuğuna çıkacak katılımcılar için keyifli bir deneyim olmasını umut ederiz.

F. İŞİL DEMİREL
SEHAK
Yönetim Kurulu Başkanı

HAFIZA YÜRÜYÜŞÜ EĞİTİMİ İÇİN ÖN HAZIRLIK

- Hafıza Yürüyüşü eğitimini gerçekleştirecek organizatörlerin, eğitimden en az bir hafta öncesinde hafıza yürüyüşünün nerede gerçekleşeceğine karar vermiş olmaları gerekir. Bu karar verildikten sonra mekan/bölge ile ilgili izin alınması gereken resmi kurumlarla yazılı ya da sözlü olarak iletişim kurulmalı ve karar verilen bölgede çekim yapılması sırasında bir problem yaşanmasına karşılık önlem alınmalıdır.
- Yetkili resmi kurumların dışında seçilen bölge/meکان ile ilgili bilgisine başvurulacak uzman kişi/kişiler ile iletişime geçmek önemlidir. Organizatörler, uzman kişi ile eğitim öncesinde iletişime geçerek, hafıza yürüyüşünün çekim günü hakkında onları bilgilendirmeli ve randevu almalıdır. Seçilen bölge/mekanda Hafıza Yürüyüşü sırasında ziyaret edilecek müze, ibadethane, resmi bina vs. gibi bir yapı olacaksa buralar ile de iletişime önceden geçilmelidir.
- Eğitimde kullanılacak teorik ve teknik bilgilerin hazırlığı yine eğitim öncesinde bu el kitabının sunduğu kılavuz bilgiler ışığında yapılmalıdır.
- Hafıza Yürüyüşünün gerçekleşeceği mekan/bölgeye karar verildikten sonra eğitime için seçilen katılımcıları bölgenin tarihi, kültürü, önemli simgeleri, olayları, üzerinde yaşayan kimlik grupları vb.. hakkında bilgilendirecek bir tanıtım yazısı bir sayfayı geçmeyecek şekilde tasarlanmalıdır.
- Tasarlanan bu tanıtım yazısı ile birlikte Hafıza Yürüyüşü eğitimine başlamadan evvel seçilen katılımcılara, programa katılmadan önce tamamlamaları gereken ev ödevi e-posta yoluyla ulaştırılmalıdır. Ev ödevi seçilen mekana dair katılımcıların ön araştırma yapmalarını sağlayacak sorulardan oluşmakta olup, ev ödevinin içeriği aşağıda sunulmuştur.
- Katılımcıların ev ödevlerini tamamladıktan sonra eğitim başlamadan önce e-posta yoluyla organizatörlere ulaştırmaları gereklidir.

EV ÖDEVI

HAFIZA YÜRÜYÜŞÜ OKUMA KILAVUZU

Soruları cevaplamadan önce seçtiğiniz bölge hakkında size önerilen kaynakları incelemiş ve bölge hakkında ayrıntılı bilgi edinmiş olmalısınız.

A. Tarih

1. Bu bölgeye ilk yerleşim ne zaman yapılmış?
2. Tarih boyu burada kimler yaşamış?

B. Yapı

3. Bölgedeki mimari ve diğer yapılar size bölge ile ilgili ne anlatıyor?
4. Bölgede hangi sembolleri (dini, politik, etnik, tarihi, sanatsal) sembolleri görebiliriz?
5. Bu bölgede bugün kimler yaşıyor? (etnik, sosyal, ekonomik, politik, toplumsal cinsiyet, sınıf kimlikleri bağlamında cevaplayın)
6. Burada hangi dil/diller konuşuluyor?

C. İşlev

7. Sizce buraya dışarıdan gelen ve bölgede yaşayan insanlar için, bu bölgenin bir kimliği/mesajı var mı? Varsa bu mesaj nedir?
8. Bu bölgeyi karşılaştırabileceğiniz hangi (bu şehirde ya da başka bir şehirde) bölge/bölgeler aklınıza geliyor? Farklılıklar ve benzerlikler neler? Bu ortak özellik ya da farklılıkları nasıl açıklarsınız?

D. Cevaplar & Görüşler

9. Bölgenin mimarisi, şekli, yapısı, çehresi zaman içinde değişmiş mi? Değiştiyse nasıl?
10. [Bölgenin geçmişi hakkında bilgi edindikten sonra] sizce bugün bölge nasıl görünüyor? Zarar görmüş, iyi korunmuş, değişikliğe uğramış, unutulmuş, zaman içinde hiç değişmemiş, yapısı bozulmuş ...vb.

Not:

Yukarıdaki soruları cevapladıktan sonra eğitime mekan hakkında bilgi edinmiş olarak gelen katılımcılar içerik eğitimlerinden sonra yapılacak mekan değerlendirilmesine hazır olacaklardır. Bu sebeple eğitime katılmadan önce mekanlar hakkındaki soruları katılımcıların mutlaka cevaplamaları sağlanmalıdır.

HAFIZA YÜRÜYÜŞÜ EĞİTİMİ

Bu el kitabında açıklanan Hafıza Yürüyüşü eğitimi SEHAK tarafından 3 günlük planlanmıştır. Vakti olan ve eğitimi daha uzun gerçekleştirebilecek organizatörler, bu eğitimi 3 yerine 4 - 5 gün olarak da gerçekleştirebilirler.

Bu el kitabında özetlenen 3 günlük Hafıza Yürüyüşü eğitimi aşağıdaki gibi planlanmıştır:

Eğitimin 1. Günü: Temel İçerik & Bilgi Aktarımı

Eğitimin 2. Günü: Saha Çalışması & Film Çekimi

Eğitimin 3. Günü: Video Editörlüğü/Montajlaması

NOT:

Hafıza Yürüyüşü Eğitimi 3 günden uzun yapılacaksa eğitimlerde birinci gün yapılması planlanan Temel içerik ve Bilgi Aktarımı ile üçüncü gün yapılması planlanan Video Editörlüğü/Montajlanması çalışmalarını birer gün fazladan yapılabilir. Eğer fazladan bir gün varsa bu günün Videoların editlenmesi için ayrılması daha faydalı olacaktır.

Eğitimin 1. Günü: TEMEL İÇERİK & BİLGİ AKTARIMI

Hafıza Yürüyüşünün ilk günü yapılacak eğitimden önce katılımcıları tanımak ve birbirlerine tanıtmak faydalı olacaktır. Bunun için kolaylaştırıcı oyunlar (ice breaker) kullanılabilir. Tanışma kısmının ardından eğitim 3 günlük programını, neyin nasıl gerçekleşeceğini katılımcılara adım adım aktarmak önemlidir.

Eğitimin ilk gününde, katılımcılara Hafıza Yürüyüşü için gereken temel teorik bilginin ve saha çalışması ve film çekimi sırasında ihtiyaç duyacakları teknik bilginin verilmesi amaçlanır. İlk gün yapılacak eğitimler iki kısımdan oluşur. Bunlardan ilki teorik bilgiler ikincisi ise saha çalışmasına dair teknik bilgilerdir.

TEORİK DERSLER:

Teorik derslerde katılımcılara, hafıza yürüyüşü öncesinde hafıza kavramı hakkında teorik bir altyapı sağlamak önemlidir. Tartışmalı konulara dair farklı bir bakış geliştirebilmeleri için verilecek teorik bilgiler, katılımcıların tartışmalarına fırsat sağlayacak uygulamalar ile pratik edilmelidir. Katılımcılara verilecek teorik bilgi, Hafıza, Mekan ve Mekanın hafızası kavramlarına odaklanmalıdır. Bu kavramların her biri ayrı dersler olarak planlanmalıdır.

1) HAFIZA DERSİ:

Hafıza dersinin amacı katılımcılara hatırlamanın ve hafızanın nasıl çalıştığını anlatmak ve onları hafıza hakkında kavramsal bilgi ile donatmaktır. Hafıza konusunda verilecek teorik bilgi bu soruları cevaplamalıdır:

Hafıza Nedir? Nasıl çalışır? Kısa süreli hafıza nedir? Uzun süreli hafıza nedir? Bunlar nasıl çalışır? Hatırlama nedir? Nasıl hatırlar, nasıl unuturuz? Toplumsal hafıza nedir? Nasıl oluşur? Toplumsal bellekte neler vardır/ nelere yer yoktur? Nasıl belirlenir?

NOT:

- Hafıza dersi 30 - 40 dakikalık bir ders olarak planlanmalıdır.
- Toplumsal hafızada yer etmeyen, resmi tarih tarafından anlatılmayan ve aktarılmayan olay, kişi, mekan, kurum, yapı vb. kolektif olarak sınıftan toplanabilir. Üzerine hep birlikte tartışılabilir.
- Bu derste yukarıdaki soruları cevaplayan teorik bilgi verildikten sonra katılımcılara bu konuları örnekli olarak açıklayan bir uygulama yaptırabilirsiniz. (Uygulama 1)

UYGULAMA 1: HAFIZA NASIL ÇALIŞIR?**Süre: 20 - 30 dk.****Amaç:**

Bu uygulamanın amacı hafızanın işleyiş mekanizmasını göstermenin yanı sıra, ezberleme, uzun süreli hafızanın işleyişi, kollektif belleğin oluşumu gibi mekanizmalara dair bilginin uygulamalı olarak edinilmesidir.

Ön hazırlık: (5 dk)

Tüm katılımcıları iki kişilik gruplara ayırın. Her ikili gruba birbirlerine soracakları aşağıdaki soruları verin:

1. Adı, adının anlamı nedir? Hikayesi nedir? Kim koymuş, nasıl?
2. Önceki akşam, yemekte ne yemiş?
3. Önceki hafta yeni bir şey öğrenmiş mi? Öğrendiyse nedir?

Verilen bu soruları ikili gruplar olarak birbirlerine sormalarını ve cevapları akıllarında tutmaya çalışmalarını söyleyin. Sorular cevaplandıktan sonra herkesin soruları sorduğu kişiye dair cevapları anlatacağını, dolayısıyla cevapların akılda kalmasının önemli olduğunu belirtin. Not almalarına izin vermeyin.

Uygulama: (10 dk)

Katılımcılar ikili gruplar olarak sırayla birbirlerine verilen soruları sormalıdır. Her grupta iki kişide soru cevaplamayı tamamladıktan sonra uygulamayı sonlandırabilirsiniz.

Not:

- Bu uygulama, tanışmayı da sağlayacağından giriş çalışmaları sırasında bir tanışma oyunu (ice breaker) oynamayabilir, hızlıca teorik derse başladıktan sonra bu uygulama ile katılımcıların tanışmalarını sağlayabilirsiniz.
- Katılımcılar arasında birbirini tanıyan kişiler olabilir. Uygulama sırasında onları birbirleri ile eş yapmamaya dikkat etmek faydalı olacaktır.
- Bu çalışma sırasında hafızasına güvenmeyenlere not almalarını öğütleyebilirsiniz.

Sunuş & Tartışma: (20 dk)

Uygulama sonlandıktan sonra her katılımcıdan soru sorduğu kişiyi anlatmasını isteyin. Tüm katılımcılar sırayla eş oldukları kişiye dair bu kişisel bilgileri anlattıktan sonra katılımcılar uzun dönemli hafızanın nasıl işlediğini açıklayın. Her biri bir diğ erinin cevaplarını anlatabilmek için söylenenleri uzun dönemli hafızalarına aktardığı için bu bilgilerin kalıcı olacağını anlattıktan sonra devletlerin resmi söylemlerinin nasıl hafızada yer ettiğini, ezberlendiğini katılımcılarla tartışın.

2) MEKAN DERSİ

Bu dersin amacı katılımcıları mekan (place) kavramı hakkında gerekli teorik bilgi ile tanıştırmaktır. Mekan konusunda verilecek teorik bilgi bu soruları cevaplamalıdır:

Mekan nedir? Nasıl ortaya çıkar? Mekanlar nasıl sınıflandırılır? Kent dediğimiz alanlar içinde mekanlar, bölgeler nasıl oluşturuluyor? Bu bölgeler nasıl kimlik ediniyor? Üzerinde yaşayanlar bölgeyi nasıl kimliklendiriyor? Mekan politikaları kimler tarafından ve nasıl belirlenir?

NOT:

- Mekan, teorik olarak İngilizce “place” kavramı yerine kullanılmaktadır. Bu sebeple ilgili teorik bilgi bu kavram üzerinden oluşturulmalıdır.
- Ders 30 - 40 dakikalık bir ders olarak planlanmalı ve ilgili tüm soruların teorik bilgisi öğrencilere aktarılmalıdır.
- Bilgi aktarımından sonra katılımcılara bu konuları örnekli olarak açıklayan egzersizler yaptırabilirsiniz. (Uygulama 2)

UYGULAMA 2: MUTLULUKYA**Süre: 35 - 40 dakika**

Bu uygulama, SEHAK’ın web sitesinde Ders modülleri bölümünde bulunan, Belin Benezra Yensarfati, Laden Yurttagüler tarafından hazırlanmış olan “Sağlam Kafa Sağlam Vücutta Bulunur: Öjeni Hareketi ve Holokost” adlı dersin uyarlanmış bir bölümüdür. İlgili eğitmenler, dersin uzun halini de uygulayabilir.

Amaç:

Bu uygulamanın amacı, mekanların neden, kimden ve nasıl arındırıldığı hakkında katılımcıların sorgulama yapabilmelerini sağlamaktır.

Ön hazırlık: (5 dk.)

Katılımcıları en fazla dört ya da beş kişiden oluşmak üzere gruplara ayırın. Her bir gruba, poster kağıdı ve boya kalemleri dağıtın. Dağıtılacak olan poster kâğıtlarının üzerinde biri küçük (kafa gibi), bir büyük (gövde gibi) iki çemberden oluşan, birbirine bitişik bir kardan adam figürünü önceden çizilmiş şekilde hazır edin.

Yönerge olarak katılımcılarla aşağıdaki anlatıyı paylaşın:

“Siz ‘Mutlulukya’ toplumunun birer üyesisiniz. Bu toplumda insanlar kiminle yaşamak ister merak ettik. O yüzden de “Kiminle yaşamak istersiniz?” sorusunu size sormaya karar verdik. Şimdi sizden isteğimiz, size dağıttığımız poster

kâğıtlarının üzerine, “birlikte yaşamaktan hoşnut olacağınız insanların özelliklerini yazmanız ve bizimle paylaşmanız. Birlikte yaşamak isteyeceğiniz insanların;

- Fiziksel özelliği ya da özellikleri neler olmalıdır?
- Nasıl davranmalarını istersiniz? Tutumlarının nasıl olmasını tercih ederdiniz?
- Hayatlarını nasıl devam ettiriyorlar? (Nasıl yaşadıkları ve/ya ne iş yaptıkları gibi)
- Diğer insanlarla nasıl ilişkiler kuruyorlar?”

Grup içinde tartışma gerçekleştirirken, katılımcılardan grup içinde fikir birliğine varamadıkları özellikleri de, poster kâğıtlarının kenarına not almalarını isteyin.

Uygulama (10 dk.)

Katılımcılara kardan adamdan oluşan tablolarını tartışarak tamamlamaları için 10 dakika verin.

Sunuş & Tartışma: (20 dk)

Katılımcılar tablolarını tamamladıktan sonra tabloları duvara asmalarını ve tüm grupların birbirlerinin tablolarını incelemelerini isteyin. Kısa bir incelemeden sonra her grubun hazırladığı tablonun özelliklerini anlatan kısa bir sunum yapmasını isteyin. Her grubun sunuşu için 1- 2 dakika verilebilir.

Tüm katılımcılar ile gruplarda olan ortak özellikleri sırasıyla yeni poster kâğıda not alın. Poster kâğıdına not almayı, sıralı olarak ya da katılımcıların kullandıkları gibi iki dairenin içine en çok tercih edilen özellikleri yazarak yapabilirsiniz. Sıralamay; en çok istenen, çok rastlanan özelliklerden başlayıp tartışmalı olan özelliklere doğru yapın. Sınıfın ortak tablosunu çıkardıktan sonra, aşağıdaki sorular ile sınıf içerisinde bir tartışma yürütün. Bu aşamada aşağıdaki tartışma sorularından yararlanın:

1. Süreç nasıl ilerledi? İçindeki nitelikleri belirlemeye nasıl karar verdiniz?
2. Hangi özellikler üzerinde daha çabuk uzlaşmaya vardınız? Hangi özellikler üzerinde daha çok tartıştınız?

3. Toplumdaki her bireyin bu özelliklerin hepsine sahip olması mümkün müdür? Bu özelliklerin tümüne sahip kimseyi tanıyor musunuz?
4. ‘İdeal bir insan’ tipinden bahsetmemiz mümkün müdür?
5. Kendi toplumunuzda gözlemediğiniz hangi özellikler burada yer almamaktadır? Neden?
6. Neden bu özellikleri tercih ettiniz? Neye dayandırdınız? Tercihlerinizde ‘bilimsellik’ ve/ya ‘bilimsel olması’ ne kadar yer oynadı?
7. ‘Toplumsal iyi’ adına bazı bireylerin/grupların toplum dışına itildiği ve gözden çıkarıldığı durumlar var mı?
 - a. ‘Toplumsal iyi’ye kim(ler) karar vermektedir?
 - b. ‘Toplumsal iyi’ye neye dayanarak karar verilmektedir?
 - c. ‘Toplumsal iyi’nin göstergeleri nelerdir?

Not:

Yukarıdaki tartışma soruları, katılımcıların ortak bir deneyim üzerinden ‘toplumsal iyi’ kavramını tartışmaya açmaları için tasarlanmıştır. Dolayısıyla, sorulara verilen yanıtlara doğru ve/ya yanlış cevaplar olarak bakılmıyorsa, bir düşünme biçimi olarak sınıflandırma yapmanın ve bu sınıflandırmaların nasıl parametreler içinde yapıldığının, parametrelerin neye göre seçildiğinin tartışmaya açılması beklenmektedir.

3) Mekanın Hafızası Dersi

Bu dersin amacı, katılımcıları mekan hafızası hakkında teorik altyapı ile donatmaktır. Mekanın hafızası konusunda verilecek teorik bilgi bu soruları cevaplamalıdır:

Mekan hafızası nedir? Mekanlar nasıl hatırlanır/unutulur? Mekanların hafızasını canlı tutan nedir? Hatırlatıcı mekanlar var mıdır/nelerdir? İdeolojiler bize neyi/neleri hatırlatır, neleri unutturur?

NOT:

- Mekanın hafızası dersi 30 - 40 dakikalık bir ders olarak planlanmalıdır.
- Bu derste yukarıdaki soruları cevaplayan teorik bilgiyi verdikten sonra katılımcılara bu konuları örnekli olarak açıklayan egzersizler yaptırabilirsiniz. (Uygulama 3)

UYGULAMA 3: NEYİ HATIRLAMAK İSTERSİN?**Süre: 45 dakika****Amaç:**

Bu uygulamanın ana amacı, resmi/yaygın söylemlerin hatırlatmadığı vaka/ olay/mekanların hatırlanabilmesi için üretilecek alternatif hatırlama yollarının mümkün olduğu fikrini katılımcılara uygulamalı anlatmaktır.

Ön hazırlık: (5 dk)

Bu uygulamada katılımcılar, (mevcuda uygun olarak) eşit şekilde 3 - 4 kişiden oluşan gruplara ayrılır. Ayrılan her bir gruba birer boş A3 sayfası ve kullanmaları için renkli kalemler dağıtılır. Gruplar çalışmanın gerçekleştiği mekânda, birbirlerinden bağımsız çalışma alanlarına poster hazırlığı için dağılmadan önce onlardan ne beklendiği açıklanmalıdır.

Bilgi Aktarımı:

Tüm katılımcılar bir aradayken, onlara yaşadıkları şehre dair daha önce belirleyerek bilgi aktarmak üzere hazırlık yaptığınız bir bölge/mekân anlatın. Bu anlatımın seçtiğiniz bölge/mekânın tarihini, dönüşümünü içerdiğinden emin olun. Soylulaştırma çalışması yürütülmüş mahalleler, şehirlerin eski yerleşim alanları bu çalışma için son derece uygun örneklerdir. Bilgi aktarımını yaptıktan sonra günümüzde bölgenin görünümünü, ne ifade ettiğini, kime/ kimlere hizmet ettiğini, mimariyi, anıtları, planları ve tüm yapıları ile bölgenin kimliğini katılımcıların deşifre etmelerini ve tartışmalarını isteyin. Seçilen bölge/mekân kimleri buyur etmekte, kimleri alanın dışında bırakmaktadır?

Dışlananlar, hikayesi anlatılmayanlar, görünür olmayanlar kimlerdir? Hatırlanması gereken olaylar, vakalar, yaşatılması, anımsatılması gereken hikayeler nelerdir? Tüm bunlar tartışıldıktan sonra katılımcılar her grupta kendi aralarında konuşmalı ve grup olarak seçilen bölge/mekân için bir tasarım yapmalıdır:

O bölge/mekânda neyi hatırlatmak/anlatmak isterler? Ne yaparlar? Bir anıt mı? Heykel mi? Park mı? Tabela mı? Bahçe mi? Müze mi? Bina mı? Başka bir şey mi? Hayal etmelerini ve hayallerini kâğıda dökmelerini isteyin.

Uygulama: (20 dk)

Katılımcılar gruplar halinde çalışmanın gerçekleştiği mekanda birbirinden bağımsız çalışma alanlarına dağılmalıdır. Katılımcılara bu aşamada 10 dakika tartışmaları için süre verilmelidir. Tartışma ve karar verme sürecinden sonra gruplar hazırlayacakları poster için çalışmaya başlamalıdır. Poster hazırlamaları için de 10 dakika yeterli olacaktır.

Eğitmene/Uygulayıcıya Not:

- Çalışma süresince hazırlayacakları posterlerde ana fikrin nasıl bir hafıza yaratmak istedikleri olduğunu akıldan çıkarmamaları için hatırlatmak faydalı olacaktır.
- Gruplar çalışma alanlarına ayrıldıktan sonra her bir grubu ayrı ayrı dolaşarak çalışmalarını izlemek, yol gösterici ve cesaretlendirici olmak önemlidir.

Sunuş & Tartışma: (20 dk)

Poster hazırlıkları tamamlandıktan sonra her grup posterini herkesin görebileceği bir duvar/tahta/panoya asmalıdır. Her bir grubu sırayla posterlerinin yanına alarak, kendi aralarında seçtikleri bir sözcü ile yaptıkları çalışmayı ve bunu neden yaptıklarını açıklamalarını isteyin. Tüm gruplar sunuşlarını yaptıktan sonra çalışmanın yapıldığı şehrin unutturduğu hafızada neler olduğunu ve bunların neden unutturulduğunu ya da hatırlanması için birşey yapılmadığını hep birlikte tartışın.

B) TEKNİK DERSLER

Teknik bilgilerin aktarılacağı derslerde, katılımcıların saha çalışması sırasında kullanmaları gereken yöntemlerin ve video çekim tekniklerinin eğitimi verilmelidir. Teknik bilgilerin aktarılacağı bu dersler üç bölümden oluşur;

1. Nasıl söyleşi yapılır?
2. Video çekimi nasıl yapılır?
3. Soru nasıl hazırlanır?

1. NASIL SÖYLEŞİ YAPILIR?

Bu derste, katılımcılara aktarılması gereken teknik bilgiler, aşağıdaki soruları cevaplamalıdır:

Röportaj nasıl yapılır? Sorulacak sorular nasıl hazırlanmalıdır? Nasıl soru sorulur? Röportaj yapılacak kişilerle kurulacak temaslarda nelere dikkat etmek gerekir? Röportaj yapılacak kişileri bilgilendirmek neden önemlidir? Nasıl ikna etmek gerekir? Sokak röportajları nasıl yapılmalı, nelere dikkat edilmelidir?

Derste verilecek teknik bilgiden sonra katılımcıları ikili gruplara ayırarak birbirleri ile seçili bir konu hakkında soru sormaları ve röportajı tecrübe etmeleri sağlanabilir.

NOT:

- Röportaj dersi, 60 – 90 dakikalık bir ders olarak planlanmalıdır.
- Bu derste, katılımcılara yukarıdaki soruları cevaplayan teknik bilgi verilirken aynı zamanda örneklerle açıklanmalı, sokak röportajları ve bilirkşi röportajları sırasında nelerle karşılaşacakları, yaşayabilecekleri zorluklar adım adım anlatılmalıdır.
- Dersin temel çıkarımı “nasıl soru sorulur” olmalıdır. Bu dersten sonra katılımcıların seçilen bölgede yapılacak röportajlar için soru hazırlamaları gerekeceğinden, dersin içeriği bu amaca hizmet etmeli ve soru hazırlama sürecini kolaylaştırmalıdır.

- Bu derste katılımcılara sokak röportajları sırasında yaşanabilecek zorluk, sıkıntı ve problemleri detaylı olarak aktarmak bir sonraki gün yapacakları sokak röportajları sırasında karşılanacakları güçlüklerle karşı onları hazırlamak önemlidir.
- Katılımcılara, özellikle sokakta yapacakları röportajlarda, rastgele insanlarla kuracakları iletişimde nelere dikkat etmeleri gerektiği ve röportaj için nasıl ikna edecekleri mutlaka anlatılmalıdır.
- Katılımcıların sahadaki yapacakları görüşmelerden önce röportaj yapılacak kişilere proje ile ilgili kısa bir bilgi vermeleri röportaj verecek kişi için olumlu olacak ve kabul etmesini kolaylaştıracaktır.
- Daha önce söyleşi/röportaj/mülakat yapmamış eğitmenler konu hakkında tecrübeli bir eğitmenden yardım almalıdır.

2. VIDEO ÇEKİMİ NASIL YAPILIR?

Bu ders bir saatlik bir ders olarak planlanmalıdır. Bu dersin amacı katılımcıları video çekiminin teknik detayları hakkında bilgilendirmektir. Dersin sonunda edindikleri teknik bilgi ve birikim ile ertesi gün yapacakları video çekimleri için hazır hale gelmeleri gerekmektedir.

Bu derste verilecek teknik bilgi aşağıdaki soruların cevaplarını içermelidir:

Film yapım süreci nedir? Film çekimi nedir? Film çekimi sırasında nelere dikkat etmek gerekir? Işık, ses, görüntü teknikleri hakkında bilgi. Kamera nasıl kullanılır? Tripod nasıl kullanılır? Mikrofon nasıl kullanılır? Teknik ekipmanı muhafaza etmek ve kontrolünü sağlamak. Hafıza yürüyüşü belgesel filmlerinde dikkat edilmesi gerekenler ve kullanılacak teknikler.

Not:

- Eğitmenler video çekimi konusunda teknik bilgi sahibi değilse teknik bilgiye sahip bir eğitmenden yardım almalıdır.
- Bu etkinlik bir eğitimden öte bir atölye çalışması olarak planlanmalı ve katılımcıların uygulayıcı konumunda bulunmalarına dikkat edilmelidir.

3. SORU NASIL ÇIKARTILIR?

Soru hazırlama dersi için en az 1 saat ayrılmalıdır. Bu derste verilecek teknik bilgi daha önce gerçekleştirilmiş olan Röportaj nasıl yapılır dersinde verilmiş olduğundan bu ders uygulamalı bir ders olarak gerçekleştirilir. Derste katılımcıların bir sonraki gün yapacakları röportajlarda soracakları soruları bu derste hazırlamaları gerekmektedir. Hazırlanacak sorular filmin senaryosunun ana yapısını ortaya koyacağından soru hazırlığı bu eğitimin en önemli aşamalarından biridir.

Katılımcılar kişi sayısına göre 2 ya da 3 gruba bölünebileceği gibi tek grup olarak da çalışma yürütülebilir. Seçilmiş mekan/mekarlarda yapılacak sokak röportajlarında ve bilirkişi röportajlarında katılımcıların hangi konu/konulara odaklanacaklarına karar vermelerinden sonra soru hazırlığına başlanmalıdır.

NOT:

- Katılımcıların soru hazırlama süreçlerinde yanlarında bulunmak ve odaklandıkları konuya uygun sorular sorabilmeleri için onları doğru yönlendirmek önemlidir. Bu noktada katılımcılar birden fazla gruba bölüneceklerse her grupta bir eğitmen/yönlendirici bulunması önemlidir.
- Katılımcıları, hazırlanacak soruların aynı zamanda çekecekleri filmin senaryosu, kurgusu olacağı konusunda bilgilendirmek ve soracakları sorular hususunda kısıtlamak ve çerçevelerini dar tutmaya yönlendirmek, eğitim sonunda ortaya çıkarılacak filmde kullanılacak malzemenin odaklı olmasını sağlayacağından önemlidir.
- Seçilecek mekan hakkında sorulacak çok soru ve kapsanacak çok konu olabilir. Ancak bu noktada eğitmenin katılımcılara bunun bir kısa film olduğunu hatırlatması önemlidir. Röportajlar ne kadar uzun, kapsanacak konu ise ne kadar kapsamlı olursa filmi toparlamaları ve anlatmak istedikleri hikayeyi ortaya çıkarabilmeleri o kadar zor olacaktır.
- Daha önce röportaj yapmamış katılımcılar için sorulacak soruları üretmek zorlayıcı olacaktır. Bu sebeple katılımcılara yol gösterici olarak yardım etmek önemlidir.
- Sorular hazırlanırken evet - hayır sorularından kaçınmak gereklidir. Daha uzun ve detaylı cevaplar alabilmek için soruların doğru sorulması gerekir.

Katılımcıların birliki ve sokak röportajları için ayrı soru kartları hazırlamaları önerilir. Tek bir soruyla dahi yapılabilecek röportajlar için katılımcıların en az 3 en fazla 5 adet soru hazırlamaları tavsiye edilir.

1. GÜN BİTMEDEN

Tüm çalışmalar bittikten sonra grupları ertesi gün buluşulacak mekan ve saat için bilgilendirdiğimize ve uzman kişi randevularını teyit ettiğimize emin olun. Ertesi gün film çekimi için kullanılacak ekipmanların şarjlarının dolu olmasına ve kullanıma hazır olmasına dikkat edin. Bir sonraki günün programı üzerinden geçmek, saat aralıklarını iyi programlamak önemlidir.

EĞİTİMİN 2. GÜNÜ: SAHA ÇALIŞMASI & FİLM ÇEKİMİ

İkinci gün seçilen mekan/mekanlara gidilerek film çekimine başlanacaktır. Gün içinde katılımcıların tamamlaması gerekenler şunlardır:

1. Filmin geçiş sahnelerini oluşturacak olan ara çekimler.
2. Uygun sayıda ve istenilen bilgiyi elde edebildikleri sokak röportajları
3. Konu hakkında detaylı ve doğru bilgiyi aktaracak olan uzman röportajı

Bir hayli yoğun bir programı olan bu güne erken başlanması ve film çekimi için toplanan grubun görev paylaşımı, ekipman kontrolü yapması ve son kez soruların üzerinden geçerek film çekimine hazır hale geldiklerine emin olmaları önemlidir. Katılımcıların gün içinde yapacakları çalışma sırasında iş bölümü yapmaları önemlidir. Söz konusu iş bölümü;

- Kameranın kullanımı
- Mikrofon ve ses kontrolü
- Görüşmeci rıza formlarının toplanması
- Röportajın yapılması
- Gün boyu ve röportajlar sırasında önemli anların ve akışın notunun tutulması.

İş bölümünde yer alan her bir görev için en az bir katılımcının görevlendirilmesi gerekir. Katılımcı sayısına göre görev dağılımında her göreve iki kişinin de atanması mümkündür. Katılımcı sayısının yüksek olması durumunda katılımcıları birden fazla gruba bölerek ayrı çalışmalarını sağlamak, Hafıza Yürüyüşünü pratik ederek denemeleri açısından önemlidir.

Katılımcılar, röportaj çekiminde dikkat edilmesi gereken aşağıdaki konular hakkında mutlaka bilgilendirilmelidir:

- Hafıza yürüyüşü filmleri gibi belgesel filmlerde “göz hizası tekniği” ile çekim yapmak uygundur. Bu teknik karakterle seyircinin daha fazla bağ kurmasını sağlar. Böylece izleyici hikayenin içine karakterle birlikte dahil olur.
- Işığı her zaman doğru yerden almak, röportajı verecek kişinin konumuna ve bulunduğu yere göre ona kamera açısına yerleştirmek önemlidir.
- Röportaj sırasında soruları yöneltecek kişi, kameranın tam yanında (solu veya sağında) durmalıdır. Röportajı veren kişinin tercihen kamera yerine bu kişiye bakarak konuşması iyi olacaktır.
- Mikrofon ise yine kameranın yanında (solu veya sağında), röportaj yapan kişinin zıttı yönde durması faydalı olur.
- Röportaj sırasında soruları yöneltecek kişinin her yeni röportajda bir önceki pozisyonun zıt yönünde durması faydalı olacaktır. Böylece kurgu aşamasında daha akıcı bir anlatım elde edilecektir.
- Soru soran kişinin sesini filmde kullanmak tercih edilmeyeceğinden, röportajı verecek kişinin konuşmasının duyulması daha önemlidir. Bu sebeple röportajlar sırasında görüşmeci ile kurulan diyalog sırasında görüşmeciye onay veya bir cevap vermek gerekirse bunun konuşmak yerine beden dili ile yapılması gerekir. (Baş sallamak, mimiklerle anlatmak vb.)
- Röportaj yapılmaya başlamadan önce röportaj yapılacak kişiden telif haklarını devrettiği ve/veya görüntülerinin kullanımında sakınca görmediğine dair yazılı onay formuna imza atmasını istemek önemlidir. Bu rıza formu örneği, SEHAK ile iletişim kurarak temin edilebilir.
- Röportaj başlar başlamaz sorulara geçmeden önce röportaj yapılan kişiden aynı onayı sözlü olarak da istemek faydalı olacaktır.
- Röportajlar sırasında ve sesli çekimlerde, çekimi bölen anlarda veya konuşmaların duyulmayacağı zamanlarda çekime devam etmemek gerekir.

- Röportaj tamamlandıktan, yani tüm sorular sorulduktan sonra röportaj veren kişiye eklemek istediği birşey olup olmadığını sormak gerekir. Kimi görüşmecilerin bu serbest konuşma anında çok daha açık konuşabildikleri deneyimlenmiştir. Yine aynı şekilde röportaj bittikten sonra söylenebilecek etkili sözleri ve önemli sayılabilecek görüntüleri kaçırmamak için kamerayı da hemen kapatmamak faydalı olacaktır.
- Son olarak röportajlar sırasında dışarıdan yapılabilecek olan müdahalelere karşı katılımcıları uyararak gerekir. Bu gibi durumlarda katılımcıların başında bulunan eğitmenin problemle ilgilenmesi, gerekli izinleri almış olarak çekim sırasında oluşabilecek konsantrasyon bozukluklarına imkan vermesi gerekir. Bu gibi müdahale anlarında katılımcılar işlerini yapmaya devam etmeli, eğitmen ise müdahaleyi çekim alanından belli bir mesafe uzağa taşıdıktan sonra problemi çözmeye çalışmalıdır.

Not:

- Uzman röportajının günün hemen başında gerçekleştirilmesi, katılımcıların konuya hakimiyetlerini arttıracığından iyi olacaktır.
- Katılımcıları görev dağılımı konusunda bilgilendirmek ve kendilerinden beklenenine yerine getirebileceklerinden emin olmak gerekir. Örneğin kamera ya da mikrofon gibi hassas ve ağır ekipmanları bunları taşıyabilecek ve sabit tutabilecek birilerine vermek ve onları iş bölümünde bu görevlere getirmek önemlidir.
- Röportajlarda soruları soracak kişi önceden belirlenebileceği gibi her yeni röportajda bir başka katılımcı da bu görevi üstlenebilir. Böylece tüm katılımcıların röportaj yapmayı deneyimlemesine fırsat verilebilir. Görev dağılımında gönüllülük göz önünde bulundurulmalıdır.
- Katılımcılar arası ilişkilerin pozitif olmasına dikkat edilmelidir. Aksi durumlarda birlikte iş yapmaları zorlaşacağı gibi grup dinamiği de bundan etkilenebilir. Eğitmenlerin gerilimleri azaltıcı bir rol oynaması bu noktada önemlidir.

EĞİTİMİN 3. GÜNÜ: VIDEO EDITÖRLÜĞÜ & MONTAJLAMASI

Eğitimin üçüncü gününün amacı bir önceki gün boyunca yapılmış video çekimlerini, 5 dakikalık bir kısa belgesel film haline getirmektir.

Video editörlük çalışmasına, sorulan sorular ve yapılan tüm röportajlar göz önünde bulundurularak bir senaryo/akış oluşturularak başlanması uygun olacaktır. Senaryo oluşturmak için öncelikle çekilen tüm görüntüleri grup halinde izlemek ve hangilerinin kullanılacağına dair bir tartışma yürütmek gerekir. Film çekimi sırasında sahada alınan notlar üzerinden, röportajları, yapılan ara çekimleri ve uzman görüşlerini de içeren bir akış hazırlandığında video montajlama işinin büyük bir kısmı tamamlanmış olacaktır. Filmin akışına ve kullanılacak sahne ve görüntülere karar verildikten sonra montaj kısmına geçilerek toplamda 5 dakika sürmesi beklenen film oluşturulmaya başlanabilir. Senaryonun seyrine uygun ara çekimlerin, gerekli altyazıların ve bilgilendirme yazılarının da eklenmesi gereken filmin ana amacı mekan/bölge hakkında toplanan tüm bilgiyi izleyiciye ulaştırmak değil, izleyiciye mekan hakkında kısa bir bilgi verirken aynı zamanda kafasında soru işareti oluşmasını sağlamaktır.

Hafıza Yürüyüşü filmlerine, kusursuz bir film olma çabasından öte, bütün katılımcıların bir arada öğrendikleri ve uyguladıkları bir deneyimin ürünü olarak bakılmalıdır. Bu sebeple montajlama çalışması bittikten sonra hazırlanan filmler katılımcıların hepsi ile beraber izlenmeli, filmler üzerine olduğu kadar Hafıza Yürüyüşü Eğitimi hakkında da değerlendirme yapılmalı ve deneyim paylaşımına imkan tanınmalıdır.

Not:

- Eğitmenler video editleme konusunda teknik bilgi sahibi değillerse teknik bilgiye sahip bir eğitmenden yardım almalıdır. Özellikle filmin akışı, hangi röportajın nerede ve nasıl kullanılacağı ortaya çıktıktan sonra videonun düzeltilmesi, şekillendirilmesi için bir uzmandan yardım almak kolaylaştırıcı olacaktır.
- Eğitimin üçüncü gününde yapılacak çalışmanın hızlı ve rahat olabilmesi için bir önceki gün yapılan çekimlerin kalitesine ve gün boyu iyi not almış olmaya bağlıdır. Bu sebeple çekimleri yapan ekipte iyi bir iş bölümü yapmak ve çekimler sırasında dakika dakika not alınmasını sağlamak önemlidir.
- Senaryoyu oluşturma, çekimlerden hangi parçaların alınacağı, videoda hangi ara çekimlerin kullanılacağı konusunda katılımcılar serbest bırakılmalıdır. Eğitmenler, filmin eğitime katılanların üretimi olduğunu unutmamalı ve inisiyatifini katılımcılara bırakmalıdır.
- Bu bölüm çok yoğun ve nispeten katılımcıların çok az bilgisi olduğu bir bölüm olacağı için katılımcıların sık sık mola vermesini sağlamak yararlı olacaktır.
- Bu çalışma gününü çalışma saatlerine bölmek ve bu bölümlere uyarak ilerlemek faydalı olacaktır. Böylece zamanlama ile ilerleyen çalışma vaktinde bitecektir. (Örneğin senaryo üzerine çalışma 1 saat, videoların izlenmesi ve önemli bölümlerin belirlenmesi 2 saat, montaj işleri 2 saat gibi)
- Etkinliğin bitiş saatinden en az iki saat önce edit programıyla işimizi bitirip etkinliğin değerlendirilmesine ilişkin bölüme geçmek, etkinlik hakkında geri bildirim almak çok önemlidir.

SONSÖZ & TEŞEKKÜR

Hafıza Yürüyüşü metodunun açıklandığı bu kitap deneyimi özetlemeye çalışmıştır. Ancak bu deneyimin mümkün olmasını sağlayan SEHAK ekibinin yanı sıra gittiğimiz her şehirde bize destek veren sayısız kişi ve kurumun katkısı için teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

Hafıza Yürüyüşü Eğitim metodunu bizimle paylaşarak bizi bu deneyimin bir parçası haline getiren, SEHAK proje ortağı Anne Frank House'a;

SEHAK eğitmenlerinin yetiştirilmesi amacıyla Berlin'de düzenlenen Hafıza Yürüyüşü eğitiminin koordinatörü olarak Anne Frank House adına görev alan Cihan Tekeli'ye ve eğitmenler Semra Foric, Vanja Obad, Kerim Somun'a;

Berlin Hafıza Yürüyüşü Eğitimi sırasında bize merkezlerini açan ve desteklerini esirgemeyen Amadeu Antonio Foundation'a, bizi sıcaklıkla karşılayan tüm çalışanlarına ve dostluğu için Anetta Kahane'ye;

İstanbul, İzmir, Çanakkale, Mersin ve Edirne'de, Hafıza Yürüyüşü Eğitimi'ne katılmak üzere seçilen, eğitimlere katılan ve üç gün süren zorlu maratonu hakkıyla tamamlayan ve Hafıza filmlerini ortaya çıkaran tüm eğitim katılımcılarına;

Hafıza Yürüyüşü eğitimlerinde bize destek olan; 500. Yıl Vakfı'na, Ege Genç İş İnsanları Derneği'ne, İzmir Yahudi Cemaati'ne, Çanakkale Belediyesi'ne, Çanakkale Kent Müzesi'ne – ve sıcak karşılama ve ağırlamalarını hiç unutamayacağımız Çanakkale Kent Müzesi çalışanları Macide Aksu Yılmaz, Çağlar Turhanlı, Birgül Doğan ve Nevin Kaplan'a, Çanakkale Mekor Hayim Sinagogu Vakfı'na, Mersin Kültürhane'ye, Edirne Turizm Derneği'ne;

Şehirlerinde gerçekleşen Hafıza Yürüyüşü Eğitimlerinin saha çalışmalarına rehberlik eden, katılımcıları bilgilendiren, vakit ayıran ve kötü hava koşullarına rağmen katılımcılar ile beraber sokak sokak gezen, Sami Azar, Nisya İşman Allovi, İda Benromano, Metin Delevi, İsmail Erten, Hüseyin İrmak, Roni Marguiles, Serdar Korucu, Betsi Penso, Talat Ulusoy'a, Tülin Selvi Ünlü'ye;

Tüm kalbimizle destekleri için teşekkür ederiz.

Son olarak, bu el kitabı ile deneyimlerimizi paylaşmaktan onur duyduğumuz, kendi hafıza yürüyüşlerini planlayarak eleştirel düşüncenin ve yeni, alternatif tarih anlatılarının gün ışığına çıkmasına katkı sağlayacak siz geleceğin Hafıza Yürüyüşü eğitmenlerine bu kitabı ve metodu armağan ediyor, çalışmalarınızı bizlerle paylaşmanızı ümit ediyoruz.

SEHAK

HAFIZA YÜRÜYÜŞÜ KATILIMCILARINDAN İZLENİMLER

“Hafıza yürüyüşünde sahaya indiğimizde, başta farkettiğim ilk gözüme çarpan bulunduğumuz semttteki yapıları. Yapılar dili olmadan, aslında burada bir dönem farklı bir toplumun yaşadığını o mimari dokusuyla bana hissettirmişti. Dolayısıyla anlatılanlar karşısında ve o mimari dokuyla bağlantıyı rahatlıkla kurabiliyordum. Benim için çok etkili, duygu yüklü bir çalışmaydı.”

Fırat Akman

“Sehak’ın koordine etmiş olduğu, Anne Frank’ın Yaşam Öyküsü Üzerinden İnsan Hakları Eğitimi projesi kapsamında gerçekleştirmiş olan hafıza yürüyüşüne katılmak, bir mekanı tanımak için dışarıdan içeriye açılan bir kapıdan geçmek gibiydi. Sözlü tarih yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmada belki de her zaman geçtiğimiz bir yolun aslında alelade bir yol olmadığını zaman içerisinde bölgenin hem mimari açıdan hem de nüfus bakımından büyük değişimlere uğradığını görmek etrafımıza daha dikkatli bakmak gerektiği konusunda bir ışık yaktı. Mekanın kuruluşundan bu yana zaman içerisinde buraya yerleşen farklı yaş, cinsiyet ve inanç gruplarından insanlarla yaptığımız görüşmeler ve bu görüşmeler sonucunda hazırladığımız video kayıtları ile burada yaşanmış olan ve yaşanmaya devam eden sosyal, kültürel ve mimari değişimlerle ilgili günümüzde ve gelecekte buraya yolu düşen ve burada neler olduğunu merak eden insanlara bir iz bırakmış olmak insana faydalı bir şey yaptığını hissettiren bir deneyimdi.”

Zin Demir

“Hafıza yürüyüşünü politik, toplumsal, iletişimsel boyuttan çıkarmadan toplumsal bir grubun yaşadığı ve devam eden tüm problemler olarak görmeliyiz. Bu açıdan toplumsal huzura ve adalete ulaşabilmek, önlerine set çekilmiş dezavantaj oluşturulmuş milliyetlerin, inançların ve toplumsal cinsiyet gruplarının haklarına ulaşabilmelerini sağlayabilmek açısından bu tür toplumsal hafıza toplantıları, eğitimleri, yürüyüşleri gibi etkinliklerin çoğaltılması gerekir.

SEHAK ve Anne Frank House işbirliği ile gerçekleştirmiş olduğum Tatavla (Kurtuluş) hafıza yürüyüşü böyle bir amaca hizmet etmektedir ve semtte yaşanan değişimin, eski sakinleri olan Rumların artık çok az sayıda ikamet etmelerini kendim deneyimlemiş olmam dolayısıyla hem bilinç kazanmış oldum hem de bu konuda ileride daha fazlasına yapabilecek bir hafızaya kavuşmuş oldum. Yürüyüşü, içeriği, bakış açısını geliştirmede oluşturduğumuz grup ile beraber hareket etmemiz, otonom bir deneyim olarak etkinliğin bir öznesi olarak hissetmemi sağladı. Bir diğer hafıza etkinliğinde daha da çoğalarak ve bilinç kazanarak görüşmek dileğiyle.”

Ramazan Haznedaroğlu

“Üniversitede aldığım teorik eğitimin bir noktada pratiğe dökülmüş haliydi. Sosyal Bilimler öğrencisi olarak bazı terimlerin yalnızca etimolojide süregeldiğini düşünmek yerine bilakis reelde de yaşadığını görmek kıymetli bir deneyimdi.”

Kübra Mercanoğlu

“Hafıza yürüyüşü benim için tarihin unutulmaya yüz tutmuş kültürel mirasında bir yolculuğa çıkmak ve kendi hafızamı tazelemek demektir. Aynı zamanda başka insanlarla etkileşime geçmek ve akıllarda bir soru işareti olsun uyandırabildiğimizi hissetmek çok değerliydi. Unutamayacağım bir deneyimdi. Umarım siz de iyisinizdir.”

Eylül Türkü Akın

